

tum illius licitum esse, et consulendum, per se loquendo. Unde ex iisdem locis et verbis, quibus Christus Dominus paupertatem consuluit, votum hoc etiam consuluisse colligendum est, quia si paupertatem consuluit, ergo et perpetuitatem ejus; ergo et immobilitatem, seu firmitatem, propter quam votum adhibetur. Item consuluit paupertatem propter perfectionem; ergo multo magis perfectionem ipsam; et paupertas voto consecrata Deo, et perfectior est, et magis ad perfectionem confert; ergo. Denique verba ipsa Christi, Matth. 19, hoc ipsum indicant: *Vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et sequere me.* Nam in prioribus verbis talis alienatio rerum indicatur, quæ non relinquit potestatem amplius illas recuperandi. Ultimum autem verbum, *sequere me*, indicat professionem talis status, in quo non de acquirendis divitiis, sed de acquirenda perfectione curandum est. At nihilominus Cajetanus ibi notat, nullum a Christo Domino indici votum volenti perfectionem assequi, et idem repetit Luc. 14. Tamen in 2. 2, quæst. 186, articulo primo, circa ad primum, declarat Christum non docuisse expresse hoc votum, tamen implicite in his, quæ docuit, contineri; quod in eadem solutione D. Thom. dicit, quia Christus, docens quod necessarium est ad perfectionem, comprehendit id quod ad immobilitatem propositi perfectionis necessarium est; nam si non sit immobilis, perfectio non erit; ex voto autem habet immobilitatem. Igitur quamvis ibi expresse non dicatur ita esse relinquendas divitias, ut neque illas recuperare, neque alias similes quærere jam liceat, tamen per se verosimile est, aut hoc præcipue Christum intendisse, aut certe sub consilio suo hoc comprehendisse; quia alias non esset perfecta renuntiatio, rerumque omnium derelictio.

15. *Confirmatur.* — Atque hoc confirmant verba quæ statim eodem loco Petrus dixit: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te;* quasi diceret: Explevimus consilium tuum, ut Origenes, Hieronymus et Chrysostomus exponunt. Apostoli autem reliquerant, nunquam iterum accepturi, alioqui non perfecte omnia reliquissent; imo, nisi affectum et spem omnium reliquissent, non possent simpliciter dicere omnia reliquisse, maxime cum pauca et vilia essent, quæ prius possidebant. Quod notavit Gregor., hom. 5 in Evangel., dicens: *Multum reliquit, qui voluntatem habendi reliquit; a sequentibus tanta relicta sunt, quanta*

a non sequentibus desiderari potuerunt. Quod etiam commemoravit Bernardus, in declamationibus circa illa verba Petri, prope medium. Et simile est illud Augustini, epist. 89, q. 4: *Neque mihi minus imputabitur, quia dives non fui, nam nec Apostoli, qui primi hoc fecerint, divites fuerunt.* Sed totum mundum dimittit, qui et quod habet, et quod optat habere, dimittit.

16. *Objectio.* — *Solutio.* — Dices, ad summum hinc colligi, affectu et proposito reliquisse omnia quæ in futurum habere poterant, non tamen promissione et obligatione non habendi. Respondeo primum negari non posse, si sancte ac religiose potuerint id proponere, potuisse etiam id promittere, et se obligare. Deinde addo etiam hoc requiri ad perfectam derelictionem; nam sicut ea bona, quæ in præsentia possidentur, non perfecte relinquuntur, nisi ita alienentur, ut ea etiam repetere non liceat, ita bona, quæ in futuro tempore acquiri possunt, non perfecte relinquuntur, nisi ita a voluntate et affectu alienentur, ut ea acquirere ac possidere non liceat. Quod non potest fieri nisi interveniente promissione. Unde Augustinus, 17 de Civit., c. 4, referens hæc verba: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te*, eodem modo intellexit hunc locum; idem Augustinus, enarrat. 4 in Psalm. 103, et dict. epistol. 88, quæst. 4.

17. *Confirmatur.* — Tandem hoc etiam confirmat exemplum primitivæ Ecclesiæ, quæ Apostolorum vestigia sectando, hoc modo paupertatem colebat, juxta illud Actor. 4: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, et anima una, nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant eis omnia communia.* Quod autem hoc genus paupertatis voto firmarent, ex casu Ananiæ et Saphiræ, Actor. 5, colligitur; nam gravissima poena et modo miraculoso puniti sunt, eo quod de pretio proprii agri, quem vendiderant, clam sibi reservarunt, mentientes, et Apostolorum Petrum decipere volentes; nisi enim in hoc agerent contra fidem Deo datam, et contra religionem, vix appareret in facto culpa mortalis; nam licet esset mendacium et hypocrisis, non esset peccatum illud contra justitiam, nec contra charitatem proximi, nec etiam contra reverentiam Deo debitam, nec mendacium illud fuisset perniciosum, nec hypocrisis erat ad nocendum aliis, nec scandalosa, maxime cum res esset occulta. Igitur aliunde habuit factum illud graviolem mali-

tiam dignam illa poena; quod non potest intelligi quid fuerit, nisi violatio voti. Atque ita intellexerunt hunc locum antiqui Patres, quos refert late Bellarminus, lib. 2 de Monach., cap. 20; et Baron., tom. 1, anno Christi 34, n. 269. Quibus addi potest Athanasius, sermone de Passione et cruce Domini, in principio: *Ut Ananias (inquit) et Saphira in Actibus Apostolorum, qui cum Deo vota fecissent, ex votis subtraxerunt, et cæteros quidem latuerunt, minister tamen veritatis Petrus eos a se extrudit, dicens: Non es mentitus hominibus, sed Deo, quæ ex parte ingens miraculum editum est, ut omnes inde cautiores sint redditi, et exemplum Saphiræ perhorruerint; scire enim debemus, quæcumque Deo promittimus, non deinde nostra esse, sed Dei, et si inde quid defraudamus, ea non nos sumere jam tanquam nostra, sed ut Dei sacrilegio compilare.* Quod recte prosequitur, in paupertate, virginitate et aliis votis hoc declarans. Eandem expositionem habet Basilius, serm. 1 de Institutionibus monachorum, in principio: *Licebat (inquit) Ananiæ possessiunculam suam Deo non polliceri, et votere.* Et idem, orat. 17 de Humilitate et vana gloria, in principio. Oratione autem de judicio Dei, quæ est proœmium ad moralia, et orat. 3 de Peccato, mirum in modum exaggerat hanc poenam Ananiæ, quia dignus habitus non est qui de agenda poenitentia verbum audiret, nec aliquod temporis spatium ad hoc ei datum est. Cyprianus etiam, lib. 3 ad Quirinum, cap. 30, ex hoc loco probat vota sine diminutione esse implenda. Idem Hieronymus, epist. 12, ad Paulin.; idem Ambrosius, 1 Officiorum, c. 30, et serm. 24: *Ananias (inquit) pecuniam pariter perdidit et salutem; dum enim ex eo, quod promiserat, partem subtrahit, sacrilegii simul condemnatur, et fraudis.* Quæ verba ex Maximo referuntur in appendice ad Rom. 10, August., serm. 9, qui esse solebat 26 inter serm. August. de Verbis Apostoli. Tandem in Concilio Aquensi, alias Aquisgranensi III, sub Pipino, lib. 3, c. 21, sic dicitur: *Indubitanter crede quod in primordio nascentis Ecclesiæ, cepit eadem Ecclesia vota fidelium suscipere.* Quod statim exemplo Ananiæ et Saphiræ ostendit; atque ita concludit: *Si enim de propriis suis rebus, quas ad integrum Deo voverant, pro eo quod inde aliquid abstraxerunt, vel fraudati sunt, tam horribili morte mulctati sunt, quid putandum est de his, qui ea, quæ alii obtulerunt, Deo auferre præsumunt.*

18. *Votum simplex paupertatis per se hones-*

tum est, et cadit sub consilio. — *Votum simplex paupertatis duobus modis emitti potest.* — *Error hæreticorum.* — Tertio loco probandum in particulari est, votum etiam simplex paupertatis per se honestum esse, et sub consilio cadere posse; et quidem si votum simplex generatim sumatur, ut distinguitur a solemnibus, facile id persuaderi potest; quia si votum solemne est quid honestum et licitum, cum gravius sit, majoremque abdicacionem rerum secum afferat, quia non solum voluntatem, sed etiam capacitatem habendi aliquid suo modo aufert, quomodo votum etiam simplex licitum non erit? tum etiam quia votum solemne non semper fuit in usu, vel saltem fuisse non constat, ut infra videbimus. Denique Patres citati simpliciter de voto et promissione loquuntur, nullam de solemnitate mentionem faciendo, neque ad honestatem, et sanctitatem talis voti illam requirunt. Potest autem hoc votum simplex dupliciter fieri. Primo, ita relinquendo omnia quoad privatum dominium, seu liberum usum propriorum honorum, ut tamen in communi in congregatione aliqua, cujus membrum fiat is, qui votum emittit, retineantur vel illa eadem bona, vel similia, eisque non jure proprio, sed totius communitatis, et ex facultate dispensationis eis uti liceat. Secundo modo potest fieri hoc votum, et absque alia status mutatione vel unione ad aliquam communitatem, atque ita carendo bonis omnibus, tam in particulari quam in communi, et utroque modo damnant hoc votum hæretici. Priori quidem, quia illud, inquit, non pertinet ad cultum Dei, sed ad commoditatem propriam, quia nihil est aliud sic votere, quam providere sibi securius in futurum. Posteriori autem, quia est temerarium votum, et contra charitatem propriam, vel aliorum, dum quis cogitur, aut necessariis carere, aut ab aliis ea mendicare.

19. *Impugnatur.* — Utraque autem calumnia facile refelli potest. Sed de priori, quia non tantum contra votum simplex, sed maxime contra solemne procedit, dicemus inferius, ubi ostendemus illum votendi modum, perpetua Ecclesiæ traditione fuisse probatum; nunc sufficiat nobis exemplum paulo antea adductum de primitiva Ecclesia; nam fideles omnia in communi conferebant sub potestate Apostolorum, Actor. 4: *Erantque eis omnia communia, dividebantur autem singulis, prout cuique opus erat.* Erat ergo quoddam paupertatis genus sanctum ac pium, quod etiam

voto consecratur, ut ostendimus. Quamquam enim bona, quæ a particulari persona relinquuntur, a communitate possideantur, hoc non tollit quin veram oblationem suorum bonorum Deo faciat, quia seipsum privat dominio illorum, et jure utendi, et administrandi illa proprio nomine et auctoritate. Quod vero ex illo dominio communitatis hæc utilitas proveniat privatæ personæ relinquenti bona sua, nimirum ut inde possit habere sufficientem vitæ sustentationem, nihil obstat sanctitati et religioni talis voti; quia consilium relinquendi omnia, non destruit legem providendi corpori in necessariis, sed facit, ut hoc ipsum ordinate et moderate, vel etiam humiliter fiat. Quæ omnia in illo paupertatis modo optime servantur; quia non ad arbitrium propriæ voluntatis, sed prælati, et juxta uniuscujusque necessitatem, non voluntatem, unicuique providetur, juxta illud: *Dividebantur autem singulis, prout cuique opus erat.*

CAPUT III.

UTRUM VOTUM PAUPERTATIS SIMPLEX, EXTRA STATUM RELIGIOSUM EMISSUM, LICITUM SIT ET HONESTUM.

1. *Ratio dubitandi.* — Nonnulla major difficultas inveniri potest in altero modo faciendi hoc votum, propter quam existimare aliquis potest, licet vivere paupertatem in religione optimum sit, tamen extra religionem, et ei, qui privatam vitam agit, non esse consulendam, vel quia in tali statu non potest vera paupertas servari, quia non potest talis persona non habere dominium earum rerum quibus utitur, et quarum habet liberam administrationem, cum non sit alteri subiectus, neque unitus alicui corpori, apud quod sit tale dominium. Vel certe, quia privatus homo paupertatem colere non potest, sibi de necessariis providendo, nisi cum aliorum gravamine, et cum morali periculo proprio, si non cadendi, saltem non proficiendi, propter sollicitudinem, et abstractionem, quam privata necessitas secum affert, quando cura providendi de necessariis alteri commissa non est. Et fortasse propter hanc causam dixit Paludanus, 4, dist. 38, n. 13, apud magnos viros dubitatum esse, utrum liceat ad tria vota castitatis, paupertatis et obedientiæ inducere homines in seculo remanentes; hoc enim dubium maxime oriri potuit ex voto

paupertatis; nam de castitate res est certa apud Catholicos, et satis usitata. De obedientia item ex genere illius nihil dubitari potest, ut sequenti libro videbimus. Unde Ecclesia in sacris clericis votum castitatis requirit; quamdam etiam obedientiæ promissionem ab eis exigit; paupertatem autem non solum non præcipit, verum etiam nec consulit, imo nec permittit, nisi religiosi sint; sentit ergo in persona seculari, vel privatam vitam agenti, paupertatem non esse in consilio.

2. *Assertio est affirmativa.* — *Probabile est antiquos eremitas hanc paupertatem coluisse.* — *Probat.* — Nihilominus dicendum est, votum paupertatis, etiam hoc modo factum, per se loquendo, optimum esse, et ad opera consilii pertinere. Quod censeo certum, quia testimonia omnia, quæ adduximus, indifferenter et sine tali limitatione loquuntur. Et in specie hoc docuit Navar., in commentario 1 de Regularibus, n. 37 et sequentibus, et comm. 2, n. 37, ubi hoc confirmat testimonio Ambrosii, libro primo de Officiis, capite trigesimo, et habetur dist. 86, in c. *Dominus non vult simul effundi opes, sed dispensari, nisi forte ut Elisæus, qui vivens suos occidit boves, et parit pauperes ex eo quod habuit, ut nulla cura teneretur domestica, sed relictis omnibus in disciplinam se propheticam daret.* Præterea plures Sancti vitam solitariam professi sunt, et in ea paupertatem coluerunt, et verosimile est per votum eam consecrasse Deo, ut Paulus Eremita, et similes. Imo Antonius, Benedictus, et alii, qui postea fuerunt Patres monachorum, prius in illo vitæ genere se exercuerunt ac Deo devoverunt; ergo profitebantur personalem, quamvis in communi nihil habebant, nec partes erant alicujus communitatis, ex cujus bonis communibus viverent. Præterea ostendimus inferius inter status religiosos illum etiam esse laudabilem, et probari maxime cæteris paribus, in quo paupertas tam in particulari quam in communi servatur. In eo igitur paupertatis voto omne dominium tam in particulari quam in communi abdicatur; ergo idem potest facere persona privata solitarie sumpta, ut sic dicam, est enim eadem ratio. Et potest etiam argumentum proportionale fieri; nam, sicut se habet communitas ad dominium commune, ita particularis persona ad privatum; ergo sicut aliqua communitas tota religiose privatur communi dominio, quæ respectu illius erat quasi proprium et particulare, ita particularis persona potest etiam privari dominio, quod re-

spectu illius erat etiam proprium, et quasi adæquatum et unicum.

3. *Confirmatur.* — Denique ex hoc genere voti sequi possunt omnia comoda paupertatis, et per se non sequuntur incommoda vel rationi, vel majori bono contraria; ergo, per se loquendo, optimum est tale votum. Major constabit facile considerando fructus paupertatis, et ad talem statum seu personam illos applicando. Numerat autem illos fructus breviter D. Thomas, Isai. 48, dicens: *Paupertas confert multa: primo, peccatorum recognitionem; secundo, virtutum conservationem* (scilicet ratione humilitatis), Ecclesiast. 10: *Pauper gloriatur per disciplinam, et timorem suum. Tertio, cordis quietem, Tobia 5: Sufficiebat nobis paupertas nostra. Quarto, desiderii impletionem, Psal. 9: Desiderium pauperum exaudivit Dominus. Quinto, divinæ dulcedinis participationem, Psal. 63: Parasti in dulcedine tua pauperi, Deus. Sexto, exaltationem, 1 Reg. ult.: Suscitatus de pulvere egenum. Septimo, celestem hereditatem, Matth. 5: Beati pauperes spiritu, etc.* Hæc autem omnia, quæ ex superius dictis sumi possunt, in quolibet homine vovente paupertatem dicto modo locum habere possunt, quia hi sunt fructus paupertatis voluntarie sumptæ ex intentione sequendi Christum, quæ est propriæ paupertatis Christiana et spiritualis; prædicta autem paupertas voluntaria est, ut constat, et eodem spiritu amari potest; ergo etiam tali modo promissa tollit sollicitudinem et cupiditatem rerum temporalium, et incentivum, seu occasionem elationis ac superbiæ, atque ita, quantum est ex se, tranquillitatem animi et alios effectus supra numeratos affert.

4. Minor autem quoad priorem partem ex supra dictis probanda est; nam ratio de paupertate generatim facta in hoc genere paupertatis locum habet, quia nec repugnat charitati propriæ, cum natura et privata persona paucis indigeant, vel labore proprio, vel humili postulatione facile obtineri possunt. Neque etiam repugnat charitati erga alios, quia quando honesta seu religiosa occasione subsidium, ab eis postulatur, nulla vis aut coactio illis imponitur, sed potius materia exercenda charitatis offertur. Unde non immerito addidit Navarrus supra, aliquando licitum esse ex humilitate mendicare, etiam sine voto paupertatis, et non facta bonorum renuntiatione; ut quando quis voluntarie peregrinatur mendicando, etiam si alioqui habeat bona unde possit sibi providere, quia satis est quod de

presenti indigeat, et quod ob exercitium virtutis in ea occasione voluntarie se constituerit; ergo, servata proportione, multo magis id poterit facere toto tempore vitæ, qui propter virtutem eam conditionem assumpsit et promisit. Nec denique est quod de alio incommodo anxietatis vel sollicitudinis timeat, si in vero affectu paupertatis perseveret, et juxta illum humiliter et abjecte vivere contentus sit. Illustre de hac re exemplum proposuit Deus in Ecclesia in S. Alexio, qui religiosus non fuit, et, relictis multis divitiis, paupertatem perpetuo coluit, ex eleemosynis vivens, prius peregrinando, postea in paterna domo incognitus, et illo medio ad insignem sanctitatem pervenit. Et quamvis non constet illud genus paupertatis Deo obtulisse, verisimile autem est tam constans propositum promissione firmatum; et quidquid sit de facto, evidens est, quod tam sancte fieri potuit, religiose etiam potuisse promitti. Adduci etiam potest in exemplum mos ille, cujus Navarrus meminit, comment. 1 de Regul., n. 48, in fin., de quibusdam clericis, qui sine clericali habitu mutatione sese offerunt Sanctissimæ Domine N. de Monte-Serrato, et tria vota, atque interea votum simplex paupertatis, emittunt; non enim solemniter vovent, cum expresse protestentur se non profiteri regulam Sancti Benedicti.

5. *Ad rationes initio positas responsio.* — Per hæc ergo responsum est ad rationes dubitandi ultimo loco propositas. Insinuatur autem in eis dubitatio de dominis earum rerum, quibus utitur persona, quæ tale votum emittit, apud quem sit, et necessario debeat tale votum secum admittere aliquarum rerum dominium. Quam dubitationem melius explicabo capite sequenti. Tangebatur etiam ibi difficultas de statu clericorum, de quorum dominio vel paupertate alio loco ex professo dicendum est. Nunc quod ad præsens attinet, duo respondeo. Primum est, Ecclesiam etiam in clericis desiderare paupertatem, sed eam quæ statum et dignitatem clericalem deceat. Et ob hanc causam non admittit aliquos ad sacros ordines suscipiendos, sine redditibus quibus sufficienter ali possint, ne cum irreverentia et vilipendio sacri ordinis postea sibi necessaria quærant per actiones vel negotiationes ecclesiasticis personis indignas. In superioribus autem dignitatibus, et maxime in Episcopis, majores vult esse facultates, quia, supposita hominum vel malitia, vel fragilitate, ad conciliandam eis reverentiam, et ad bonum